

Numărul 26. Oradea-mare 25 iunie (8 iulie) 1900 Anul XXXVI.

Apare duminică. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Artă și Patriotism.

— Conferință rostită la Ateneul din București la 6/18 Ian. 1900. —

(Urmare.)

Țubirea altruistă înse, este cea mai nobilă dintre toate țubirile, căci numai aceasta este desintereșată.

Până înse omenirea va fi pătunsă de adevărul că imperiul cel mai sublim este al altruismului, ale cărui hotare se întind de la poli extremi până la norii cerului, până atunci să lucrăm din toate puterile la realizarea *idealului* mai apropiat, a *țubirei de patrie și de neam*, a *unității naționale prin cultură națională*. (Aplause.)

Și aici începe rolul important al Artei.

În toate ramurile artei ar trebui să fie o *tendință*.

Toate operele artistice să respire idealurile sfinte ale națiunii și să oglindească sufletul poporului.

Artistul român să nu plutească numai în visuri vapoaroase — căci el are o *misiune* de împlinit. Misiunea unui apostol al națiunii.

Toate operele artistului român să aibă tendința de a îndreptă starea morală a națiunii și de a promovă realizarea idealurilor naționale. Opul de artă este sintetizarea sufletului unei rase întregi.

O națiune poate să-și *releveze plasticitatea caracterului național* prin cultivarea artelor în *stil național*, prin reproducerea persoanelor și a episoadelor însemnate din istoria patriei sale, prin culegerea și eternisarea legendelor și miturilor, a obiceiurilor și moravurilor vechi tradiționale, prin descrierea și adunarea poveștilor, credințelor și cântecelor poporului, cari *contribue la consolidarea caracterului național*,

Cât de mult ne impresionează un eveniment istoric reprodus de penelul pictorului, ne-o probă panorama „Grivița“.

Privind acest tablou, par' că ești în mijlocul evenimentului, în mijlocul eroilor, în mijlocul focului.

Par' că auzi tunurile bubuind și uralele entusiaste.

Te cuprind fiori la aspectul momentului de entuziasm al năvălitorilor, te simți fascinat, răpit de puterea lui.

Aici vezi întrupată vitejia română. — Vezi abnegațiunea cu care vitejii noștri se avântă în luptă spre a scăpa țara de robie. Și vezi imensele sacrificii cu cari a trebuit să fie rescumpărată gloria țării și a neamului românesc.

Dar stând, stând mai mult înaintea acestui tablou, după ce te-ai desmetecit de primele impresii — și privești mai calm la evenimentele ce înaintea ochilor ți se desfășură — te cuprind fiori vedând cum se aruncă pe parapete vitejii noștri cu fața radioasă de entuziasm — dar vai! în momentul când ved steagul în fâlăire anunțând isbânda — sute de ênși cad loviți de moarte.

În alta parte a redutei, un val vârtej de săbii, baionete și iatagane se scaldă în sânge, ce curge șiroae din corpurile bieților soldați, creștini și păgâni.

Pe fața unora raza de glorie, pe a altora spaima morții, dar — cu aceeaș convulsione de agonie.

Aspectul luptei e acelaș ca și în vremurile cele mai întunecoase ale barbariei, când Roma falnică cade prada hordelor Vandale.

Și acest aspect se repetă mereu — în de-alungul șirului de ani, prin munții Greciei, pe malurile pitoreșei ale Cubei și prin pădurile seculare ale Transvaalului.

Ah! ce orori în veacul luminei!

Când Doamne sosi-va timpul ca țubirea altruistă să ia locul acestor orori?

Oare departe e încă *ziua triumfului luminei* asupra întunerecului, a *umanitarismului* asupra barbariei?

Ziua, în care toată picătura de *sânge* de care e îmbibată țărina ce călcăm, va strigă, sus și tare: „Sus inimile“ și „Jos armele!“ (Aplause.)

Dar să ne întoarcem fața de la acest tablou lugubru.

Să ne liniștim sufletul la raza dulce a unui apus de soare, ce se strecoară printre vârfurile de brazi pe acoperișul casei țărănești. Pe prispa răzîmată pe stâlpi de stejar — care respiră stilul roman și ne presintă originea istorică a națiunii — stă țeranul încins cu brul roșu peste cămașa-i lungă, ce îți amintește tunica romană.

Mustețele-i lungi, părul pletos cu căciula de miel — îți presintă răsărița dacică.

Ochii negri în fața-i senină, nasul pronunțat, gura energică, înfățișează caracterul rezolut al Gracilor, Horaților și Cesarilor.

Numai țigara fumegătoare dintre degetele-i noduroase îți reamintesc troianul turcesc.

Fața țeranului radiază de mulțumire și fericire, privind la curtea sa plină de viață: în

„Zările de farmec pline,
„Când noaptea vine pe furiș.

Privind la nevasta sa, care vine pe 'ndelete cu cofița plină de lapte de la vaca legată de furca fântanei.

Privind la juncanii sei cari rumează lângă carul cu fân; la mieluseii cu ochii blânzi cari saltă prin ogradă, la cocoșul țanțos în mijlocul păsărilor strînse pe lângă grăunțele scăpate de la caii, cari după ce s'au ospetat s'au întins a lene pe lângă căpițele de paie. — (Aplause.)

Într'un mic cadru se intrupează țara întreagă, poporul cu toată starea lui economică și industrială.

Veți istoria trecutului său, și *presimți puterea lui în viitor*.

Ce izvor abundent pentru îmbogățirea artei naționale — viața țeranului nostru. Viața lui cea liniștită, cu cumpet și cu socoteală, tot sufletul Românului, întreaga poezie a acestei vieți de o puritate și armonie precum a înțeles-o și o redă genialul nostru pictor Grigorescu.

Prin pictură se poate interpreta istoria, prin muzică sentimentele naționale.

Muzica la noi este încă foarte puțin cultivată, de și ea este o a doua limbă prin care ne putem manifesta caracterul național.

Comoare de melodii românești culese și aranjate în poeme musicale și simfonii clasice, ar contribui la ridicarea prestigiului națiunii noastre în fața lumii.

Compozitorul List, ale cărui bucăți au cucerit întreaga lume musicală, și sunt triumful concertelor, nu are nici o singură compoziție originală. Cu melodii culese pe câmpiile ungușești și transcrise în stil clasic — a câștigat nimbul nemuririi.

Nimic nu escită mai puternic sufletul decât muzica.

Sunetele unei simfonii de o unitate suavă te ridică peste miseriile pământești, te transportă în ferea unui vis de primăvară.

Sunetele dulci, muribunde îți reamintesc destina: că toate sunt trecătoare.

Și câtă putere de sugestie mai ales în accentul melodiilor noastre românești.

Inima-ți tresare de plăcere când auzi tremurând în văzduh cântecul duios al fluerului ciobanului de pe munte — care își varsă în doină vibratoare tot dorul tiner și pribeag al sufletului său, care își spune jalea inimei ce-l topește la soare și umbră, la crâng și frunză. — (Aplause.)

Și cine nu s'a simțit înflăcărat de un dor sfânt și de mândrie de neam la sunetele:

„Acum ori nici odată
„Să dăm dovezi la lume
„Că-n aste vâni măi curge
„Un sânge de Român. (Aplause.)

Și dacă vom ascultă răsnetul codrilor și ecoul văilor de peste Carpați, vom auzi și azi doinele dulci și immurile însuflețitoare ce se îngână de jumătate secol în acel văzduh, de când au isvorit din fluerul istoric al nemuritorului tribun — *Avram Iancu*. — (Aplause.)

Acest fluer istoric îmbogățește azi colecția comorilor naționale, depus pe altarul țării noastre de marele patriot Vasile Urechiă. (Aplause.)

În veacul trecut un cântec ceresc se legănă sus în aere peste văi și peste culmi. Nicolae Ursu, eroul fără seamăn, Făt-Frumosul Ardealului, prin cântec și hore deșteptă poporul Român ca să-și frângă lanțurile. — Și astfel istoria l-a eternizat cu numele de *Horia*. (Aplause.)

Accentele profunde și duioase ale doinelor noastre, aceste elegii fără cuvinte, freametul dulce al cântecelor populare, cari pătrund sufletul, nu sunt interpretate în toată frumuseța lor sublimă, fiind culese și aranjate în mare parte de compozitori străini de limba și sentimentele neamului nostru, cari nu le pot pricepe. (Aplause.)

Singura „Doina“ lui Ventura are tot farmecul sunetelor auzite din fluerul ciobanului și a doinelor cântate din frunze a țeranului.

Românul e inzeștrăat cu talent musical: înclinarea lui către muzică e firească și proprie caracterului său.

Probă munții, văile, colinele și satele din Transilvania cari răsună de doine, cântece și hore și probă compozitorii mulți ce îi avem. Dar dintre aceștia celor mai mulți le lipsește mijloacele de existență de a se putea devota cultului muzicii naționale — și le lipsește și încurajarea publicului mare.

Compozițiile românești ori cât de maiestrite ori cât de frumoase ar fi ele, asupra publicului nu fac efectul unui vals nemțesc, (aplaude) pentru că prea ne-am deprins a accepta de bun numai ceea ce vine din streinătate: Mode, literatură, muzică. (Aplause.)

Dacă programul unui concert ar fi alcătuit din bucăți naționale — concertul n'ar reuși din cauza indiferenței noastre față de tot ce e românesc.

Tot din cauza acestei indiferențe sunt pribegei în lumea mare, atâți artiști ai noștri, cari ar fi chie-mați a ridica la nivel clasic, artele românești. (Aplause.)

(Finea va urmă.)

NELI I. CORNEA.

Dreptatea celui mic.

*Dintr'un isvor curat, pornit,
Përiul curge liniștit
Pe albia 'ntocmită-ablă:
Și pasërea dintr'ënsul bea,
Și bietul călător pe care
Îl arde setea 'n drumul mare.*

*E mic, dar e folositor,
Pe prund mërunt, — strălucitor, —
Și murmură cu glas sfios,
Dar ne'ntrecut de mângăios,
Povestea simplă-a unei ape
Ce nu voește 'n drum să sape ...*

*În preajmă înse trece-o vale
Atât de seacă 'n cât prin ea
Căruțe, vite-și taie cale:
În seamă nimenca n'o ta.
De bolovan și praf e plină;
Rar fire limpeți o 'nsenină ...*

*Dar se întemplă câte-odată
S'o vedă torent năpădător,
Când vine turbure, turbată
Și volburăud îngrozitor;
Ea se revarsă, se întinde,
Îneacă, surpă și cuprinde ...*

*Përiul gîngăș de cristal
Dispare 'n furia de val
A megieșei lui, părut
Pe veci acuma ca pierdut ...
Zădarnic niște raze cată
Oglînda lui ne'nvăturată ...*

*Încet, torentul, tot mugînd,
Se strînge 'n matcă, și pterînd,
Rămâne 'n locu-î țarăș gol ...
În preajmă înse, din potmol,
S'alege-o mică apă clară:
Përiu 'ncepe-a curge țară.*

*Cu unda blîndă, zimbitoare,
Își duce apa, liniștit,
Urmînd plăcut povestitoare
Un drum ce-î este preursit,
Și miș de raze vin s'aprîndă
Scîlpîri în limpedea-î oglîndă.*

*Și țarăș țarbă înflorită
Ît crește 'n jur spre-a-î dărui
Podoabă mândră și dorită ...
Cel mic și drept, va pătîmi,
Dar ne-pterînd pe calea-î dreaptă,
Căci Domnul vede ... și îndreaptă.*

N. RADULESCU-NIGER.

Între aur și iubire.

(Fine.)

Mută și disperată mai mult de durerea lui decît de situațiunea ei, vrî să-i dea o vagă speranță — dar n'avu curagiul.

Sërmanul Emil, el nu șecea nimic.

Mai îndată ar fi crezut în putința unui cataclism decît să-și închipuiească pe Aurora logodită.

El vorbiă verișoarei lui iubite, idealului visurilor sale. Nu șecea că vorbește viitoareii soții a avocatului Pleșoianu. Inima ei părî un moment că încetase de a mai bate, mînilor ei părăsise clapele pianului.

A ... cum n'avusese parte să-l asculte, vorbindu-i așa acum doi ani, cum nu-i mărturisise el cu atîta durere iubirea aceasta pe care o crezuse trecătoare!

Cuvintele lui de acum îi ardeau inima și văpaia aceea țîndea să-și cuprîndă întreaga ființă.

În lipsă-i, sărutările lui din trecut le socotia drept dulci nebunii și chiar înainte de logodnă, de și în primul moment mintea ei fulgerase la Emil, în urmă înse, chibzuid mai matur, și-a zis: ce a fost între mine și el, nu eră decît o copilărie, acum înse sînt datoare să ascult poveștelor mamei; ea are dreptate: el e un om avut și fără avere în zilele noastre ce poate face cineva ...

Și se hotărî mai de voe mai fără voe, dar acum simția și audiea par' că glasul inimei spuindu-i: cât de amar te-ai înșelat, dacă ai crezut că te vei putea împacă cu aurul viitorului tău soț în schimbul iubirei lui Emil! ...

Dar cum ar fi îndrăznit să spue ea mă-sei că iubește pe vërul ei! ...

Ah ... și acum eră așa de târziu!

Cum stetea cu ochii umezi de plîns și plecați spre covor, simți un fel de ameteală, care o făcu să strige după ajutor! ...

— Ah, mamă, mi-e reu! ...

— Ce este, Auroro, ce ai!

Ea n'a mai avut puterea de a grăi, căci i s'a părut o nelegiuire fapta sa, și în loc de răspuns, întinse mîna spre glastra de la extremitatea pianului, unde își adusese aminte, că rămăsese un bilet de invitație cu marginile aurii, de la logodna ei, pe care îl dete să-l citească.

Emil privi un moment asupra conținutului și ajungînd la numele Aurora, simți în dreptul creștetului ca și cum l-ar fi împuns cineva cu un fer roșu și ascuțit în vërf, ceea ce-l făcu să se clătine locului, apoi ridicându-se încet și cu anevoință, de unde stătuse în genunchi, se retrase doi pași înapoi, rămase o clipă în mijlocul salonului cu ochii pironiți la Aurora și isbucind într'un hohot straniu, făcu să se audă în toată încăperea un aiurit disperat ...

De l-ar fi putut vedea numai o clipă Aurora cum eră la față, s'ar fi dat în laturî de spaimă; dar și dînsa cu capul plecat pe pept își frîngea degetele de disperare și nu făcea decît să acuse: ah, mamă, mamă ce m'ai îndemnat să fac! ...

Ochii lui Emil stieliau ca a unui mort, mușchii feții sale erau contractați ca și cum simțeau durerile provocate de un cleșce înroșit.

S'a întors pe loc în călcăe și cum ușa salonului eră deschisă, inconștient se îndreptă spre eșire

cu capul gol, lăsând să se audă în urma lui înăbușit de tot : S'a logodit, ah ... s'a logodit ! ...

***

Într'o zi de vară, în dorința mea de a explora terenul inimilor pustiite, uitate de lume între zidurile ospiciilor, m'am îndreptat la casa de sănătate M—D din orașul C.

În partea domică a ospiciului, se întindea o grădină străbătută de alei plantate, în mijlocul căreia se vedea pavilionul de vară, destinat odihnei pacienților.

Intendentul tocmai voia să me conducă într-acolo, când fui nevoit să me opresc puțin din mers la risul argintat ce răsună în apropierea mea :

— În fine, Victore, te regăsesc, ah, cât am suferit iubitul meu, de la despărțirea noastră ... Lasă-mă puțule, să-ți desmierd fruntea ta divină ... să-ți sărut ochii tei duioși ... Victore !

Tinera pensionară, cu o repeđicie uimitoare, înainte de a fi oprită de intendent, făcuse întocmai cum spusese ...

Îngălbenisem de spaimă și eu tot tonul poruncitor al intendentului de a se retrage la locul ei, totuș încă nu-mi sklăbiă din mână.

— Dșoara E. C, — imi șopti intendentul, alienată în urma unui amor nenorocit.

În apropierea noastră un tiner țeran trecu salutând milităreșce, apoi iar se întoarse apăsând tălpile de pământ și de odată își porunci scurt și apăsător :

— Sta ! Și în urmă : stânga 'mpregiuuur ...

Purtând subsuori un bețișor, se repezea doi pași înainte, când iar cu aceeaș iuțală detea doi pași înapoi, și tot așa la dreapta și la stânga, execută uimitor de bine instrucția soldatului înaintea răposatului colonel T... care, în halatul seü și cu papuci în picioare, rămănea pasiv pe o bancă, privind din când în când sarcastic pe soldatul ce se frământă în fața lui. În toate mișcărilor acestui nenorocit soldat se vedea pe de-o parte groaza ce i-o inspiră superiorul, pe de alta rîvna lui de a-l satirisa prin diferite grimase, când colonelul privia pierdut aiurea.

Maî de-o parte un altul își storcea pumnii în continuu, întocmai cum ar fi stors canuri de tort vopsit și-si șoptia într'una : doue și cu patru, trei, noue și cu cincî, doue, fac 17 franci, napoleoni, bun câștig ! Dincolo o femeie tineră, brunetă la față, suind pe un fel de estradă, începea să cânte la intervale în diferite limbi și după ce sfârșia, aducea degetele la gură, făcea câteva complimente în dreapta și în stânga și se îndreptă spre vizitatori cu cheta ...

Pe lângă grilajul de fer al ospiciului un altul se repezia de colo până colo, dete semnale fluierând din degete, agită o batistă prinsă de un vîrf de băț și săsăind strigă cât îl luă gura : Staî, staî ... că vine trenu ... Gheorghia fiule ! ...

Privirile mele inse fure atrase spre pavilion, unde vedui un tiner pacient, frumos încă la chip și elegant îmbrăcat în halatul seü.

În apropierea lui se află doue dame investmintate în negru, una în vîrstă, cealaltă în floare. Bêtrâna pe colțul băncei își ștergea lacrimile cu batista, pe când tinera așezându-se lângă pacient, privi cu duioșie în ochii lui, îl îmbrățișă cu toată puterea tinereții sale și înăbușindu-și glasul să nu țipe, căută să-l readucă în simțire, sărutându-l pe frunte, și aducându-i mânila la buze ; dar însedar, pacientul ră-

mănea indiferent la toată dragostea ce i-o manifestă tinera persoană. Privia în neșcire când la una, când la alta, se siliă par' că să-și amintească cine sînt, aci se furișă un zimbet straniu pe figura lui suferindă, aci iar dispărea, până ce un nor de tristețe îl înfășură ca într'o mantie neagră și rămănea în nesimțire cu ochii perđuți în zare.

Atunci tinera isbueni într'un hohot de plâns.

— Emile, dulcele meu Emil ... eü sînt, verișoara ta Aurora ... Ah, Ddeule, de ce nu-î redai schintea divinei tale înțelepciuni, să me recunoască ... Emile dragă ...

Doamna în vîrstă, de și sdrobotă și ea, se sili să sprijine pe aceea ce-și zisese Aurora.

În acest moment pacientul privindu-le cu luciditate, făcu să se audă :

— E logodită, nu 'nțelegeți voi ! ... Ah ... ah ... ce nenorocit sînt ... ah ! ...

Emil intră în crisă. Intendentul respectuos făcu semn femeilor să se retragă.

Deprimat sufleteșce am eșit din ospiciu.

În trăsura care fulgerase pe dinaintea mea, vedui pe dna în vîrstă făcend semn vizitiului să măie cât o putea maî repede la doctorul A ...

Constanța.

PETRU VULCAN.

*****

Maî rămăi ...

*O clipă numai maî rămăi,
Nu-mi duce liniștea cu tine
Și somnul de la căpătêi
Și rostul zilelor senine ...
— O clipă numai maî rămăi ...*

*Tu ești prilejul fericirei
În nopți de-arëndul plăsmuit,
În tin-se 'ntrupă vroja firei,
Și pentrun suflet obosit
Tu ești prilejul fericirei.*

*Văpaia ochilor tei galeșt
Îmi dă scântea vieții mele,
Nume pe ei îi am tovarășt
Și-mi însenină zile grele
Văpaia ochilor tei galeșt.*

*Rămăi să ne-avem vecnic drag
Și te-alipeșce de-al meu sin,
Ca 'n crînguri iedera de fag ...
— Rămăi să uit că sînt bêtrân ...
Rămăi să ne-avem vecnic drag ...*

*În ale tale dese plete
Tu lasă-mi capul să s'ascundă,
Doar ale gândurilor cete
Nu vor putea să maî pëtrundă
Prin ale tale dese plete ...*

*E dulce dragostea și sfântă
Când nu-s necazuri și amar,
Dar chinului ce te frământă
Când ea se pune stăvilă
E dulce dragostea și sfântă ...*

*De-aceea-ți zic să maî rămăi,
Să nu-mi duci liniștea cu tine
Și somnul de-la căpătêi
Și rostul zilelor senine ...
— O clipă numai maî rămăi ...*

Brașov.

OCTAVIAN.

ÎN LUMEA VISURILOR.

Schițe și amintiri din Italia.*

Onorat auditor,

— dinioară, când simțul religios — într'această țară — eră călăuză dreaptă a fiecărui cetățean, moșii noștri, de îndată ce puteau, din muncă harnică și cinstită, agonisi ceva avere, cu ajutorul lui Ddeu, porniau la Ierusalim ca să viziteze sfintele locașuri, unde Mântuitorul nostru Isus Christos a trăit, a propovăduit și-a fost răstignit pentru păcatele noastre. — D'acolo strămoșii se întorceau și mai blândi, și mai cucernici și mai încredințați că viața este trecătoare, iar răul cereșc este al acelor cari — pe pământ — știu a fi folositori, patriei și aproapelui. Și povestiau bătrânii la șezători, adunați în giurul parei opațelor, și ascultau tinerii, și ani întregi, agiui, erau priviți, de către semenii lor, ca ceva luminat de smerenia razelor sfinte; iar cruciulițele de lemn sfânt și de sedef, mărgelile de lemn de trandafir și de chiparos, lacrimi ale Maicii Domnului, dăruite de mama agiea, sau de tata agiul, erau privite ca datătoare de speranțe și purtătoare de noroc, în casele credincioșilor. Ce sublimă credință, ce timpuri ferice!... Acum? Alte timpuri, alte obiceiuri, apusul este idealul nostru, de la el copiem totul și este așa de ademenitor... Încât, din el, rar ne întoarcem cu aripele avântului nostru rămase tot la locul lor și cine are acest noroc, apoi este demn de stima noastră.

Schițe și amintiri din Italia, subiectul meu, este foarte vast, mi-am luat de seamă târziu, totuș — într'o oră — cât vom sta la vorbă, voiți căuta să vi-l înfățișez cu partea care socotesc că ve va interesă mai mult despre Italia, despre congresul orientaliștilor de la Roma, cum și despre serbarea noastră din Forul Traian; cu alte cuvinte eu voiți povesti ca o mamă agică, iar dvoastre voți binevoi a-mi da ascultarea ce credeți că merită aceste povestiri.

În urma propunerii dlui V. A. Urechia și a dlui comte de Gubernatis, amic al Românilor și președinte al celui de al XII-lea congres al orientaliștilor, ca delegată a Societății Presei, am plecat la Roma, pentru — că o cunoșeam, pentru — că îmi plac artele și frumosul, pentru — că sub cerul frumos al Italiei me simt bine ca și în țara mea; pentru că doriām să asist la serbarea noastră din Forul Traian, pentru că me simțeam onorată să fac parte și să iau cuvântul într'o adunare de înțelepții pământului, așa precum se putea vedea și admiră numai într'un asemenea congres.

Eră, când am plecat la Roma, o toamnă tristă și săracioasă, o toamnă cum rar s'a vedut în mănăoașă noastră țară, totuș, alergând cu trenul peste dealuri și câmpii, îmi venia miros de fân cosit, de scântoșoare și de rosmarin, și, gândul meu fugarnic, sburâ departe, departe — mai iute ca trenul — și, colindă prin curțile moșnenilor și-ale fruntașilor din sate, și îmi plângea inima de jalea, de uscăciunea și de seceta ce vedeam prin ogrădile lor. Pretutindeni hambarele goale, vitele slabe cârlig, jignițele și pătulele, vraieste și ajunse cotețe. Grădinele pârlite serum, nu mai erau bune nici de islase. Ogoarele înțelenite și pustii, boii cu greabănele roase de tân-

jală și cu ofalele pocăltite, găfăiau pe arătură, trăgeau plugul din greu ca peste câmpuri de oțel. Strînsura de pe miriști slabă și puțină de n'ajungea, nici măcar pentru orătenii. Tărani stău triști, că Ddeu se întorsese de la ei cu mila, iar stăpânirea, vitreagă cum îi ea mereu cu densii, îi globise reu, le luase până și cenușea din vatră. Și îi vedeam blândi, și îi vedeam curați la port și la inimă și îi vedeam falnici ca brații și mândri ca șoimii cedrilor. Și îi audeam prin gări vorbind vorba lor blajină și coprindătoare la șeart și me gândeam ce s'ar putea face din ei voinicii, din ei muncitorii și isteții și, mi-aș fi dat viața ca să pot întoarce rostul țării aceștia pe calea cea bună și economică, singurul care ne-ar scoate din fâgașurile peirei spre care alunecăm. (Aplause.)

Și am trecut Carpații prin pasul Predeal și tot gândiam la țărănime, florea țării noastre, ce ofilită crește ea cu: tifos, pelagră, difterie, friguri gastrice și palustre, fără de pic de idee de igienă și unde copilașii sătenilor, cu tot aerul sănătos al satelor, seamăn a fi de ceară din cauza hranei rele, a locuințelor nesănătoase, a curților pline de băltoace și gunoii. Și am trecut de Brașov și-am început a-mi mirosi a slănină, a seui și a cosmetic, iar la audul meu, iată că încep să vină un graiu hodorogind a căruță goală, și par' că-mi eră silă de punga mea cheltuită, printre astfel de iroși, și-aș fi sburat, dacă aș fi putut, numai să nu-mi mai vadă ochii atâtea cocine, pe acolo pe unde odinioară înfloriau mândre florile Dacilor și ale Romanilor și tot am mai vedut câte unele singuraticice, rătăcite prin acele poetice locuri și îmi șoptiau ele că-s răsădite de semetii urmași și că au să prindă și să mai înflorească și iar să îmbălsămeze ca atunci, când erau îngrijite de mâni blajine de inimă mari și curate.

Peste pustiurile Ungariei, trenul umblă încet ca păcatul, dar câmpul Blașului l-a trecut repede ca fulgerul, totuș eu am putut vedea mii de flori și, audii mii de șoapte. Șoaptele erau de bine, florile erau minunat de mândre și de frumoase; aveau pe ele 48 de fețe și le ziceau că-s florile libertății. Le purtau la cingătoare, toți feciorii și toate fiecele Ardealului, legate cu panglice tricolore și mi-au dat și mie una și 'n ciuda solgăbierului am pus-o pe inimă.

Și trecând pe câmpia Turzii, am vedut plutind în văduh sufletul celui mai mare erou al Românilor.

Un cântec de dor al meu l-am audit par că resunând în cer, repetat de un fluer minunat, fluerul cunoscut Moților. La audul acestui sunet fericit, mi-am așternut peste piept o cruce mare, crucea nădejdei și am plecat înainte mai aruncând o floare peste țărina Turzii.

Am trecut de Buda-Pesta, ș-am luat-o în jos spre Fiume, apoi m'am avântat spre mare.

*

Sub ripe înegrite, pe coaste verzi și înflorite se respiră molatică, albăstrie și lucitoare: Adriatica. Frumusețea, varietatea și suspinele valului te face a te simți atât de mic și de mărginit față cu nemărginirea naturei.

Marea, aci seamănă ca o oglindă a cerului, aci cu șiruri de munți albiți de zăpadă, aci cu nemărginirea. Adriatica este una dintre marile ferice, căci ea își întinde voluptos-i sin pe sub păduri de lămâi și portocali, printre castani, smochini și migdali, scaldând țara musiceii, a artei și-a poesicii: „Italia“.

* Conferență ținută la Ateneul din București în seara de 19 martie, la Tergoviște în ziua de 25 martie și la R.-Sărăt în ziua de 7 mai 1900.

Desmierdată de veselele cântări ale acestui popor, care trecând prin toate încercările și prin toate gloriile, a rămas mereu același, ea însăși scoate suspine de armonii divine. — Pe luciul ei plutesc zilnic mii de vase și se pierd între cele două albăstrimi: cer și mare.

În valurile ei sticloase și călii, Adriatica, scaldă frumosul Miramare și în acea parte ea îi mereu plângătoare ca și chiparoșii, mirtii și sicomorii ce acolo, departe, în apele ei se oglindesc. Nenumărate țermuri și coloane, ale căror umbre sunt scaldate în valuri, plâng ca și dâncele pe stăpânul frumosului palat, pe nenorocitul Maximilian. De atunci, Miramare, e învăluit într'o misterioasă tăcere. Aici, veduvele ilustre, soțiile regilor și ale împăraților, par că mai găsesse oare-care alinare. În păduri de camelii, oleandri, muse și palmieri s'ascund obosite paserile; iar pe scări albe de marmură de Carara, care descind șerpuite până la plaja mării, liniștii, adorm salamandrii, Glicinii și ederi cu mlădioase ramuri se împletesc până sus, pe stâlpii cenușii ai castelului, prin chioșcurile din grădină, în care pacea și înfrigurarea domnește adânc, răsunând, auzindu-se, numai susurul fântânilor, amestecat cu freamătul chiparoșilor.

Aici, sbuciumarea valului, care mereu se isbește suspinând, de temeliele aceste zidării, te face a cădea în reverii. Luna pătrunde sfioasă printre molifti și, în miez de noapte, tălmăcește cu cucuvaea, care cântă poezia jalnică a celor duși, a stăpânilor acestui nefericit palat din Miramare.

Pe țărmii tei, o mare fericită, înfășurată în zăbranic de ceață, ca o tineră văduvă, printre lagune, se ridică falnică Venetia, cetate mândră, puternică și vestită în trecut.

Palatul Ducal, catedrala Sf. Marcu, minunea arhitecturii, a scumpetelilor și a mosaicurilor, în apele sale — de secole — își scaldă turlele.

Pe piațetă, sbor sute de porumbei legendari, cari s'au pomenit trăind acolo liberi. Călătorii ascultă uimiți povestirea trecutului glorios al Venetiei de pe vremea Maurilor, de sub Dogi, spuse de lagune și purtată audului lor de siroco.

Pe sub arcade, în canale, negrele gondole, ca fecioare creole la scaldătoare, alunecă săbiandu-se pe apă, iar călătorii se pierd în noapte, peste valuri, în sunet de mandoline, înaintând până la Lido, până la mare — În giardino publico, statua equestră a lui Garibaldi și cu bersaglierii sei, stă veghetoare; din ochii lui pătrundători, pare că și acum cumpenește: trecutul și se arată stând gata să învingă nevoile Italiei: prezentul.

Sub Ponte Rialto, ori sub Ponte dei Sospiri, gondolierii nu trece nici odată, fără a se oprî, fără a nu povesti, streinilor, despre acele vremuri în cari Dogii Venetiei schingiuiău, condamnau la moarte și la închisoare fără de nici o șială. Numărul 10, toga cea roșie, gura leului* este încă și astăzi groaza Venetianilor.

De acolo înainte, plină de șoptirea misterioasă a celor rătaiciți pe valuri, în nopțile senine și de legendele trecutului, tu, treci, oglindind diferite orașe, formând diferite lacuri și sinul tei îl întinzi mamei Mediterana.

(Va urmă.)

SMARA.

* Gura leului este de piatră, în ea se aruncau ordinele de condamnare la moarte.

Doine din popor.

oie verde bob năut,
Bălăioară de demult,
Nu gândi că te-am urit,
Te-am urit doue trei zile
Și mi-e gândul tot la tine.

Din Celei-Romanați.

Vai sărac de cel străin,
Plânge 'n lacrimi și 'n suspin,
Șermană streinătate,
Mult mi-ai fost soră și frate,
Și mi-î fii până la moarte.
De-ar fi Dunărea de lapte,
Reu e strein și departe,
Fă-me Doamne porumbel,
Să pot zbură la el,
Că inima 'n mine plânge,
Tot cu lacrimi de sânge,
C'a remas singurea
Și-î friptă vai de ea!

Din comuna Vidra-Romanați.

Lefto de pe plai,
Spune gura cui o dai?
Dă mi-o mie 'n datorie,
Până la sfânta Mărie.
— Zis-a mama către mine,
Să nu dai gura la nime,
Dară dracul poate face,
Să nu dai la cine-mi place!

Din Corabia-Romanați.

Mărioară de la plai,
Spune-mi gura cui o dai?
Dă mi-o mie,
Cu chirie,
Până la sfânta Mărie,
Pân s'o coace boaba 'n vie.

Din Caracal-Romanați.

Verde, verde foi lipanu,
Mi s'a despotcovit calu,
Tot trecând la Ioana dealu.
Nu e vina calului,
Nici a poteovarului,
Ci e vina mândrei mele,
C'a pus casa 'ntre vâlcele!

Din Corabia-Romanați.

Sus e luna, jos e norul,
Departe-î badea cu dorul,
Noru-î jos și luna-î sus,
Bădița departe-i dus,
Sărac bade de departe,
Trimete-mi un rënd de carte,
Și mi-o scrie Miercurea,
Tocmai cum ți-î inima,
Și mi-o scrie vinerea,
S'o citese dumineca.

Culeasă de la Ion Văcariu, din
Ocna Sibiului Transilvania

CHRISTIAN N. ȚAPU.

Arta de a primi.

Trăind în societate, ești dator sau mai bine zis e de nevoie să ai legături cu membrii ei. Aceste legături pot fi convenționale sau de prietenie, cum vrei. În tot cazul se exprimă prin tot felul de usuri și îndatoriri reciproce, ca: vizite, sindrofii, serate, baluri, oferte de prânzuri, etc.

Bărbatul fiind în cea mai mare parte din timp prins de indeletnicirile lui, femeii îi rămâne grija de a cultiva și a întreține relațiunile.

A da vizite e o altă chestiune relativ mai ușoară, și a primi — a primi bine — e o adevărată artă. Nu ori ce femeie, — chiar dintre cele mai frumoase și mai deștepte — știe să primească bine.

Credeți oare că dacă aveți casa mobilată luxos, sunteți îmbrăcate elegant, și îndopați pe musafiri cu tot felul de lucruri bune — dulceturi și licheoruri — e de ajuns pentru o primire bună?

Negreșit, fără a exclude astea, trebuie să fie casa curată ca să nu impresioneze urît vederea, să fii cuviincios îmbrăcate, pentru a nu arăta desconsiderație celor veniți, cât despre „tratații“, oferiți atât cât ve da mâna.

Căci buna primire nu stă nici în luxul casei, nici în al îmbrăcăminteii voastre, nici în al oferirilor, ci în voi însi-ve.

Fiiți draguțe cu musafirii voștri, arătați că ve face plăcere visita lor, fiiți binevoitoare și atente, nu lăsați să se zărească nici un moment de nerăbdare chiar dacă v'ar supăra, căutați să-i serviți, convorbiți cu însufletire și luați seama să nu ve scape vre-un cuvânt care ar putea să-i jignească.

Studiați-le gusturile și în consecință oferiți-le puțină muzică, albumuri, ori priveliștea unor tablouri — dacă le face plăcere. Dar toate acestea fără pretenție, să nu păreți că voiți a arăta talentul vostru sau frumoasele colecțiuni pe cari le posedăți. Într'un cuvânt țineți termenul de mijloc, ocupați-ve de ei, dar nu-i plictisiți.

Iată câteva puncte, cari ar putea consitui arta de a primi bine. Acestea, bine înțelese, când nu există prietenie la mijloc, căci altfel dragostea e cea mai bună și mai sinceră călăuză pentru purtarea voastră.

Dacă aveți o fire cam refractară relațiunilor, și convențiunile ve desgustă, aduceți-ve aminte, că prin câteva momente de uitare de sine, de grație și de bună voință, puteți să păstrați simpatii și prietenii bărbatului vostru, care va șei — sper — să ve despăgubească de acest „mare sacrificiu“.

Ș-apoi — „arta de a primi bine“, iată un mijloc de frumusețe, chiar pentru femeile cele mai urite!

LAURA VAMPA.

Seamenă binefaceri și o să recoltezi ingrați; dar e mai bine să faci o suită de iograți decât un nenoroicit.

Alte țări, alte obiceiuri...

Dacă te duci ca oaspe într'o familie din Germania, îți vei câștiga simpatiile, dacă vei riscă o dilatație de stomac, făcând toate onorurile artei ei culinare. În Spania păzește-te să mănânci tot din furie, căci altminterlea vei fi taxat ca om fără creștere, La beutură să fii circumspect chiar în Spania. În Madrid vei fi taxat ca bețiv dacă vei bea un pahar întreg; în Sevilla poți inse bea până dai cu căciula în câni, căci așa e moda acolo.

În Germania, femeia poate propune soțului ei, ca dumecea să mănânce cu întreaga familie în restaurant, de oare ce și ea dorește să se buce de repaosul duminical. În Anglia, soțul nu va îndrăzni să facă soției sale astfel de propunere, de oare ce ea l-ar întrebă, plină de indignare, că de când nu-i mai plac bucatele gătite de dânsa.

Să-și inchipuiască cineva că într'un oraș de provincie din Franța, o damă crescută la monăstire, ar fumă o țigară după masă, după cum se întemplă la noi și în țările slave, scandalul ar fi gata. În Copenhaga, damele fumează în cafea cele mai tari țigări de foi. În Germania stăpânul casei oferă musafirului un pahar de vin, și când voește a-l avertisă că este timpul să plece, se uită la ceasornic. În Turcia, stăpânul casei îți oferă prin servitor o ceașcă cu ceafa și ciubucul. Când bate a doua oară din palme, vine servitorul cu a doua ceașcă. Asta înseamnă că poți plecă.

În München, damele se adună singure în berării și beau bere în public.

Când un ture, drept credincios, merge cu soția sa în tramwaiul cu cai, o conduce în apartamentul destinat femeilor. În America, când femeile au musafiri bărbați, soții lor nu intră în salon până nu bat în ușă.

Buna-cuviință cere în Germania, ca atunci când te întâlnești cu un om însurat, să-l întrebă de sănătatea soției sale, — un oriental ar luă aceasta drept o ofensă. O servitoare (subreță) din Spania, te va taxă de un om reu crescut, dacă nu o apuci de talie, — în Corsica ai riscă o lovitură de pumnal din partea amantului ei.

O adevărată americană nu suferă ca să plătești locul ei în tramwai; — dacă însoțești pe o spaniolă la tîrguelli prin oraș, trebuie să-i plătești tot ce cumpără.

Dacă refuzi pe un american să bei cu el, îți jură răsunare.

În Spania eră să fie bătut un englez, fiind că voiă să plece cu bastonul pe care „i l-a dăruit“ un spaniol. În Franța nu se cunoaște obiceiul de a ciocni paharele, în Suedia se ciocnește la fiecare înghitură. La noi începe masa cu supă și se termină cu lichior, — în Suedia se bea rachiu și la urmă supă.

În Germania cetățeanul e mândru în ziua în care poartă uniforma; ofițerul englez de front se ține ferecit, dacă se îmbracă civil, după ce și-a terminat serviciul.

În Spania nici vorbă nu e despre legea Heinze. Acolo este taxat de necuviință faptul de a fotografia copiii îmbrăcați. Copiii, firește, sunt îngeri, și îngerii nu poartă haîne.

La noi în România, când faci vizită, ți se oferă cafea și dulceață. În Germania, nici nu se știe ce

sunt acestea. Îmi aduc aminte o scenă nostimă din copilărie. La părinții mei veni în vizită un profesor de muzică din Germania. Conform obiceiului de pe atunci, i s'a pus pe tavă o chisea cu dulceață și o linguriță. Bietul neamț, începând să scoate o linguriță, două, trei, etc., până când mănca jumătate dulceața, apoi răsufând din greu, zise ștergându-se pe buze: „Seusați, nu mai pot mânca, de și e foarte bună!”

Subsemnatul se cam fereșce de a face prea multe vizite într'o zi, căci deh! e greu să te lupți cu cantitatea mare de dulceață și cafele...

Alte țări, alte obiceiuri...

CORNEL.

LITERATURĂ.

Episcopul Ioan Inocențiu Klein. În marea secetă literară de la noi, în care numai arare ori apare câte o lucrare serioasă de valoare, simțim o deosebită plăcere când putem să anunțăm că cineva a publicat o carte bună. Un astfel de privilegiu ni se oferă acum, primind din Blaș un volum intitulat: „Din istoria Românilor. *Episcopul Ioan Inocențiu Klein* (1728—1751) de dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan“. Episcopul Klein este cea mai de frunte figură istorică a bisericii gr. cat. române. Ridicat în scaunul episcopesc, fără să-și fi terminat cursul teologic, ca prin o inspirațiune dumnezeiască, el s'a început activitatea în folosul bisericii și națiunii sale încă înainte d'a se fi instalat. Iar după ce s'a ocupat seriosul, a devenit un adevărat apostol al neamului său, căci toate stăruințele sale dezvoltate în folosul credinței se revărsau asupra națiunii întregi. Seria de gravamene și mulțimea de cereri ce tâlcuiau la locurile mai nalte, priviau progresul obștei române. Se poate zice fără exagerare, că istoria Românilor din Transilvania nu se poate scrie fără d'a face și biografia episcopului Klein. În deosebire sunt mari meritele sale privitoare la ridicarea Blașului, care pe atunci, ne spune autorul, nu era decât un sat calvinesc și unguresc, situat din jos de castel, unde acum se află reședința arhiepiscopescă. Pe unde astăzi este piața orașului, biserica și zidurile din apropierea acestora, se află o livadă numită ungureșce „lórét“ și curtea economică a domeniului apafian. Episcopul Klein este așa dară întemeietorul orașului Blaș. El croi frumoasa cvadratură a pieței din apropierea castelului. El designă locul pentru catedrală și mănăstire pe punctul cel mai înalt al colinei, pe care zace Blașul și de unde se deschide o superbă priveliște în sus până în munții Făgărașului și în jos până în Munții Apusenii. El chieamă locuitorii din toate părțile Transilvaniei spre a împopora noul oraș, care avea să fie reședința episcopescă pentru toate timpurile. Dl dr. Augustin Bunea ne descrie cu colorii vii, întemeiat pe documente și cercetări, unele noue, toată activitatea marelui episcop, care a devenit în urmă unul din martirii noștri și a murit la Roma. O bună limbă românească, ortografie fonetică și un tipar frumos sunt vestimentul în care se presintă lucrarea apărută din tipografia seminarului arhidieceșan gr. cat. Prețul 2 fl., pentru România 5 lei.

Concursurile literare ale Asociațiunii. Aflăm din „Transilvania“ că la concursul literar pentru

scrieri pe seama „Bibliotecei populare a Asociațiunii“, publicat la 2 novembre 1899, a expirat la 31 maiu a. c., au intrat la concurs 5 scrieri, anume: 1. „Familia Sișmond sau blândeța pusă la probă și resplătită“, traducere liberă din maghiară; autor anonim, devisa: „Fericii cei blânde, că aceia vor moșteni pământul“; 2. „Din istoria Cetății Gurghiuului“, de Simeon Zehan; 3. „Legiuirea țării noastre, cunoștințe de drept constituțional“, de dr. Victor Onisor; 4. „Premii pentru școlarii populari“ (povești de Ioan Bota; 4. 9 povestiri de I. Pop Reteganul. Tot în urma concursului publicat a intrat și de la dr. G. Maior ofertul de a retipări părți din scrierea sa: „Agricultura rațională“ în broșuri mici întocmite pentru trebuințele poporului. Scrierea prezentată la concurs de T. V. Păcățianu, cu care comitetul central s'a ocupat deja în o ședință anterioară, a fost retrasă, și a și apărut în editura autorului. Pentru cenzurarea scrierilor intrate la concurs și pentru înaintarea unei propuneri referitoare la decernarea premiilor, s'a ales o comisiune de 5 compusă din dñii: Zaharia Boiu, dr. Ilie Dăianu, dr. Eusebiu Roșca, Iosif St. Suluțiu și Nicolau Togan. Notar al comisiunii, secretarul prim.

Biblioteca populară pentru economii. Administrația Domeniului Coroanei României, în fruntea căreia se află distinsul patriot dl Ion Kalinderu, a fondat și o bibliotecă populară, menită a da povețe pentru conducerea folositoare a economiei rurale. Din aceasta publicațiune a apărut de curând carticica a XV, cuprindând: „Îndrumări date agenților Domeniului Coroanei de către dl Ion Kalinderu“. Îndrumările aceste sunt circularile atât de instructive ale harnicului administrator al Domeniului Coroanei, adresate agenților cari conduc moșiile exploatare în regie. Reunite în broșură, aceste circulare vor rămânea o pildă vecinică a interesului deosebit ce poartă Suveranul populațiunii rurale și în acelaș timp o comoară de instrucțiuni practice, inspirate de o adâncă cunoștință a situațiunii economice și de o mare dragoste de țară. Acei cari cunosc progresele ce s'au realizat pe Domeniul Coroanei, din punctul de vedere cultural, cât și din cel al aplicațiunilor practice, vor mărturisii că „îndrumările“ dlu Ion Kalinderu au fost o operă din cele mai folositoare. Cartea cuprinde 44 circulare, cari toate arată cu câtă îngrijire conduce dl Kalinderu domeniul coroanei. Dintre circulare relevăm: adunarea de material pentru muzeul administrației, bibliotecile școlare rurale, corurile școlare, lucrul manual, albinăritul, societățile culturale de la țară, introducerea pomăritului, adunarea de proverbe, dezvoltarea sentimentului religios la sate, cultura cartofilor, pașuni artificiale, creșterea caprelor, înființarea unei case de pensii și în sfârșit circulara asupra lăptărilor, școalelor de lăptării și însemnătății industriei produselor lăptoase.

Istoria României în limba franceză. Dl Frideric Damé a scris și publicat în limba franceză la Paris volumul prim din istoria contemporană a României. Lucrarea poartă titlul de „Histoire de la Roumanie contemporaine“ și ne inițiază în perioada cea mai interesantă a istoriei principatelor Moldovei și Valahiei. Ne arată eforturile poporului român pentru a scăpa de suzeranitatea Turciei, luptele diferitelor partide și intrigele puterilor cari își dispută supremația în Europa orientală. După un resumat al evenimentelor de la 1822 și până la 1859, ne face isto-

ricul domniei lui Cuza vodă și al resturnării lui, încheie apoi prin alegerea prințului Carol de Hohenzollern. Istoria acestei domnii ține locul cel mai mare în cartea dlui Fr. Damé, care se recomandă cetitorului prin o claritate și imparțialitate absolută.

O carte pentru expoziția din Paris. La expoziția universală din Paris, în despărțământul României, domeniul coroanei, administrat cu atâta zel de dl Ioan Kalinderu, ocupă un loc distins. Cel mai bogat este grupul agricol, apoi urmează cel silvic și în urmă vine grupul școlăii și bisericeii. Productele naturii se reprezintă prin modele frumoase, iar instalațiunile prin fotografii. Spre a le putea înțelege mai bine, administrația a scos la lumină în limba franceză un conducător, cu titlul: „Notice sur le Domaine de la Couronne de Roumanie, pour l'exposition universelle de 1900 à Paris“. Textul e intercalat cu numeroase ilustrațiuni, în cap cu portretul regelui Carol I.

TEATRU.

Adunarea din Abrud a Societății pentru fond de teatru român, care se va ține la 9/22 și 10/23 iulie, are să fie strălucită. Precum ni se scrie, Românii din Munții Apuseni, totdeauna la înălțimea chiemării lor, fac și de asta-dată cele mai însușite pregătiri pentru primirea Societății și pentru a garanta succesul moral și material al adunării. Toți aceia, cari vor luă parte la aceasta adunare, vor duce cu dânsii acasă cele mai frumoase amintiri. Comitetul central aranjator, constă din toți Românii inteligenți din Abrud și împrejurime, cari simțesc românește și stăruiesc pentru cultura națională. Acest comitet central e împărțit în mai multe secțiuni. Atari secțiuni sânt, întâiu în Abrud, pentru întimpinarea și învertirarea oaspeților, pentru aranjarea serii de cunoștință, a banchetului, a producțiunii teatrale și a petrecerii populare; a doua în Zlatna, pentru întimpinarea oaspeților la gara de acolo; a treia în Bucium, pentru aranjarea excursiunii la falnica Detunata, care are să fie splendidă, căci Buciumanii vrea să facă o primire imposantă cu arcuți triumfale și bandieri; a patra în Roșiamontană, pentru aranjarea excursiunii la minele de aur și eventual la antica „Cetate“; în fine o secțiune aranjatoare și în Câmpeni, pentru eventualele excursiuni la Cataracta, la dealurile de melci anti-diluviani și la casa lui Iancu de la Vidra, apoi la Albac la casa lui Hoția, precum și la vestitul ghietaș de la Sărișoara. Întru buna reușită materială a adunării, circulează liste de subscriere pentru membrii fondatori și pe viață ai Societății, acoperită până acum de multe subscrieri. Și dacă și timpul ne va fi favoritor, încheie amicul nostru informațiunea, vom avea o frumoasă festivitate națională-culturală, și peacă va comite acel Român, care ar pute veni la aceasta adunare și totuș va întrețasă de a se folosi de aceasta rară ocaziune spre a veni și a petrece în romanticii și istoricii nostri Munți Apuseni.

Carmen Sylva pe scena maghiară. Direcțiunea teatrului maghiar de comedii „Vigszínház“ din Budapesta a cerut încă mai de mult voie reginei-poetei Carmen Sylva să poată reprezenta în traducere maghiară o bluetă a augustei autoare, intitulată „Doue

părechii de ghete“. Obținând aceasta, piesa are să se joace în numitul teatru în stagiunea din toamna viitoare.

Concert și reprezentație teatrală în Șomcuta-mare. Tinerimea română din Șomcuta-mare, în conțelegere cu bătrânii, a aranjat la 1 iulie n. petrecere cu dans, precedată de concert și reprezentație teatrală. Corul țărănesc al plugarilor români din Aciua, invitat anume spre acest scop, a jucat piesa teatrală „Săpătorul de bani“ localizată de Ant. Pop și a cântat compozițiile: Nainte Române, Sus opinea, Resunet de la Crișana, Moțul la drum și Bobocele și inele.

MUSICĂ.

Concert și petrecere în Orlat. Inteligența română din Orlat invită la producțiunea musicală-declamațorică împreună cu dans, ce se va aranja cu concursul unui grup de pedagogi din seminarul „Andreian“ la Sânpetru (12 iulie n.) în sala cea mare de la otelul „Zum alten Hirsch“. Programul: „Sara“ de Abt; „Foaie verde de trifoiu“ și „Fost-ai lele“, de T. Popoviciu; „Legendă“, de Dulfu, declamațiune; „Hora Sinaii“, de Ventura; „Marșul cântăreților“ de Porumbescu; „Tiganul la mal“, de T. Speranță, declamațiune; „Însedar alerg pământul“, de G. Dima; „Toacă popă“ ** „Pentru-ce am rămas flăcău bătăn“, monolog, de A. Pop. „Cisla“, operetă comică cu soli, de C. G. Porumbescu. Venitul curat e destinat pentru înființarea unei biblioteci populare în Orlat.

Concert în Porumbac. Inteligența română din Porumbacul-inferior invită la concertul ce-l va aranja în 29 iunie st. v. (la Sf. Petru) cu ocaziunea adunării generale constituante a băncii „Porumbăceana“, cu concursul unui grup de tineri din seminarul „Andreian“ în otelul lui „Ioan Stoichiță“. Venitul e destinat pentru scopuri filantropice. Programul: „Sfânt“, de G. Dima; „În pădure“, de T. D. Flondor; „Noua călugăriță“, ** „Însedar alerg pământul“, de G. Dima; „Cântecul Marinarilor“, de T. D. Flondor; „Sai române“, de T. Cerne; „Foaie verde de trifoiu“ și „Tot ți-am zis“, de T. Popoviciu; „Toaca“, de ** „Imnul unirii“, C. P. arm. de T. Popoviciu.

Concert în Mercurea. Tinerimea română din Mercurea și giur va aranja joi, în 29 iunie v. a. c. (la Sf. Petru și Pavel) în sala cea mare a otelului „3 Arabi“ din Mercurea un concert, cu concursul unui grup de 12 teologi din Sibiiu. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. Programa: „Imn religios“, de G. Dima; a, „Eră noaptea ntunecoasă“, de G. Dima; b, „Fost-ai lele“, de T. Popoviciu. a, „Însedar alerg pământul“, de G. Dima; b, „Nu-i...!“ de ** a, „Zorirea“, (Gretlein), de G. Attenhofer; b, „Cântec eroic“, (Heldengesang) de Stunz; „Hora Ploaia“, de G. Dima; a, „Noaptea“, de F. Schubert; b, „Cântecul marinarului“, de T. de Flondor; „Cisla“, operetă comică cu soli de C. G. Porumbescu. După concert dans.

SCULPTURĂ.

Bustul lui Gh. Assaki. Sculptorul Paciura a terminet bustul lui Gh. Assaki, comandat de ministerul instrucțiunii publice al României. Artistul ș-a expus lucrarea la Ateneul din București.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Jubileul gimnasiului român din Brașov. Am scris și noi, că în anul acesta se împlinesc 50 de ani de la înființarea gimnasiului gr. or. române din Brașov. Spre a eternisa aceasta aniversare, corpul profesoral a decis să se scrie și publice „Monografia școalelor medii gr. or. române din Brașov“. Lucrarea aceasta făcută sub redacțiunea dlui profesor Andrei Bârseanu, cu concursul mai multor profesori, e gata și va apare zilele aceste. Totodată corpul profesoral a luat hotărârea ca acest mare eveniment cultural românesc să se serbeze și prin niște festivități școlare, acum la încheierea anului școlar. Aceste serbări comemorative se încep luni în 26 iunie (9 iulie) și se vor încheia joi la 29 iunie (12 iulie.) Iată și programa. Luni și marți expoziția școlară aranjată în localele școlii, etagiul; mercuri la 9 a. m. parastas festiv în biserică Sft Nicolae din Scheițu pentru eterna odihnă a fericților întemeietori, binefăcători și profesori repausați ai școalelor centrale. La 10 ore a. m. încununarea mormintelor fericților întemeietori, binefăcători și profesori repausați: în cimiterul bisericii Sf. Nicolae; în celelalte cimiteruri române din Brașov. Seara la 8¹/₂ ore: conductul de lampioane cu muzică al școlarilor în fața edificiului gimnasial. Corul școlarilor va cânta un imn festiv. Un student va ținea un discurs. Răspuns din partea directorului gimnasial. Iluminarea edificiului gimnasial. — Joi, în ziua de Sân-Petru 29 iunie v. (12 iulie n.) 1900. 1. La 9 ore a. m. serviciul divin festiv în biserică Sf. Nicolae, la care școalele vor participa în corpore. 2. La 10 ore 20 min. a. m. Recepțiunea corpului profesoral din partea președintelui Eforiei școl. și a președintelui delegațiunilor școlare. 3. La 11 ore a. m. festivitatea școlară în sala festivă a edificiului gimnasial, după următorul program: a, Sfințirea apei. b, Deschiderea festivității prin președintele Eforiei școlare, protopopul Vasile Voina. c, „Cântată“ la jubileul de 50 de ani al gimnasiului (text de A. Bârseanu) compusă pentru cor mixt solo de tenor și orchestră, de G. Dima, executată de corul școlarilor și de orchestra orașului sub conducerea dlui profesor de muzică G. Dima. d, Discurs festiv, rostit de directorul gimnasiului Virgil Onițiu. e, Discursul Escelenței Sale mitropolitului său al Representantului său, care va săvârși premiarea școlarilor distinși. f, „Rugăciune“ pentru cor mixt și orchestră, executată de corul școlarilor sub conducerea dlui profesor de muzică G. Dima.

Profesoare noue pentru școalele civile. *Dșoara Catina Bogdan* din Brașov, sora dlui Ioan Bogdan, profesor la universitatea din București, a făcut în săptămâna trecută în Budapesta, cu distincție, examen de profesoară pentru școalele civile, evalueată pentru studiile matematice-fisice. Totodată a făcut tot acolo cu acelaș succes examen special de gimnastică. — *Dșoara Adela Trif*, fiica dlui Gavril Trif, profesor preparandial în pensiune, a făcut în săptămâna trecută la preparandia din Budapesta, cu succes eminent, examenul de evaluare pentru școalele civile superioare.

Mitropolitul-primat al României la Caransebeș. Aflăm din „Foaia Diecesană“, că mitropolitul-primat al României Iosif Gheorghian, în trecerea sa la Kissingen, s'a oprit vinerea trecută (16/29 iunie) în Caransebeș spre a rentoarce visita ce Pr. SSa episco-

pul Nicolae Popea i-a făcut astă-primăvară pe timpul sesiunii generale a Academiei Române. În Pr. SSa a fost însoțit de arhimandritul Sinaei Nifon și de directorul cancelăriei mitropolitane dr. Ioan Cornoiu. Sosind dimineața, au luat parte la examenele elevilor de teologie și privind orașul, au vizitat bisericile. La miazăzi episcopul a dat un prânz de gală în onoarea oaspeților săi. După miazăzi au asistat cu toții la examenul de muzică vocală al elevilor de teologie și pedagogie. Sâmbătă dimineața s-a continuat călătoria.

Binefacerile unui canonic român. Aflăm din „Gaz. Trans.“ că școala nouă din comuna Ciocman, care s'a deschis de curând, s'a făcut cu cheltuiala fostului paroh și protopop al acelei comune, Ioan Ilies, care acum e canonic în Gherla. Darul acesta se urecă cel puțin la 3000 coroane. Poporul a dat numai căratul materialului. Tot dsa a mai dăruit oficiului preotese o grădină și 62.000 cărămizi pentru edificarea bisericii noue.

Nou medic român. *Dl Octavian Proștean* a fost promovat în 30 iunie n. la universitatea din Viena doctor în medicina universală.

Nou doctor juris. *Dl Ioan Berariu*, fiul vicepresidentului de sedrie orfanală G. Berariu din Timișoara, a făcut cu distincție rigoroasele de doctor în științele juridice la universitatea din Budapesta.

Dar bisericii. Dna ved. Albina Vingan a dăruit bisericii gr. or. române din Sân-Nicolae-mare un potir de argint curat aurit, cu toate cele aparținătoare lui, în preț de 431 cor. 12 fil.

Referent-ajutător la consistoriul din Arad. Aflăm din „Tribuna Poporului“, că *dl Adrian P. Popovici*, funcționar la consistoriul din Arad, a fost ales referent-ajutător în resortul senatului episcopesc la acel consistoriū.

Mausoleul familiei Mocsonyi. Dumineca trecută s'a ținut în comuna Fenii inaugurarea solemnă a mausoleului familiei Mocsonyi. Acest mausoleu e o clădire splendidă, e așezat în mijlocul cimiterului pe o colină, ca într'un parc; are un cavou pentru 48 de coseiuguri, de asupra o cupolă de piatră cioplită, la care s'a lucrat 7—8 ani. În cavoul amintit s'au putut aduna până acum din diverse locuri vre-o 15—16 sieriuri cu osăminte de ale foștilor membri ai familiei.

Societatea corpului didactic primar din România își va ținea congresul la 1, 2 și 3 iulie v. în București. Prima ședință va fi presidată de ministrul Istrati, a 2-a de I. Kalinderu și a 3-a de Gr. Ștefănescu. Congresiștii vor face apoi o excursiune la Curtea-de-Argeș.

Școala civilă de fete cu internat a Asociațiunii. Primăram a XIV Programă a școlii civile de fete cu internat și drept de publicitate a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român din Sibiiu pe anul școlar, publicată de dr. Vasile Bologa director. Cuprinsul: 1. Apeceștiunea învățământului, de dr. V. Bologa; 2, Act de recunoștință lui G. Dima; 3, Discursuri de la încheierea anului școlar; 4, Știri școlare. Din aceste scoatem următoarele informațiuni: Personalul școlii: 1 director, 1 învățător și 3 învățătoare, 2 catecheți, 3 instructori și 3 instructoare; personalul internatului, un director, o directoară, un medic, o guvernantă și doue bone. Numărul elevilor, în cl. I 17, din cari una a repășit; cl. II 21, cl. III asemenea 21, una a repășit; cl. IV

23 din cari 2 au repăsit, în cursul complementar 10, privatiste 10, cu toate 92, din aceste gr. or. 76, gr. cat. 16. În internat 35, din cari 31 gr. or., 4 gr. cat.

Adunare de învățatori la Arad. Reuniunea învățătorilor români de la școalele populare confesionale ortodoxe din protopresbiteratele aradane I—VII își va ține adunarea generală ordinară de est-timp în 12 și 13 iulie n. în aula seminarului diecesan din Arad, sub presidiul profesorului Teodor Ceonța, secretar I inv. Iosif Moldovan. La adunare va fi invitat și Pr. Ssa episcopul Iosif Goldiș. Învățătorii Pavel Dirlea, Petru Vancu, Solomon Giurcoane, V. Suci, Mihail Vidu vor ceti lucrări. Afară de aceste, se vor discuta mai multe chestiuni școlare și culturale.

C E E N O U.

Hymen. *Dșoara Catifa Cimponeriu* și dl Wilhelm baron Metzger de Hackenthal prim-locotenent imp. și reg. al regimentului de infanterie nr. 96 s'au fidanțat în Budapesta la 28 iunie. — *Dl dr. Valeriu Branisce* și dșoara Maria N. Popovici s'au cununat la Brașov în 17/30 iunie.

Cununia moștenitorului de tron. După ce joi în 15/28 iunie, moștenitorul de tron Francisc Ferdinand a făcut în Burgul din Viena jurământul de renunțare la tron în numele urmașilor sei din căsătoria cu contesa Sofia Chotek. — duminică în 1 iulie n. s'a cununat cu contesa în orașelul Reichstadt. Cununia s'a îndeplinit în cerc restrins familiar, asistând numai cei mai apropiați membri ai familiei din ambele părți. Înainte de cununie a sosit depeșa vestitoare, că Maj. Sa a oferit contesei titlul de „principesă de Hohenberg”, iar copiii cari se vor naște, vor fi „princiipi de Hohenberg”. După cununie noua părechie a plecat la Konapist, unde va petrece luna de miere.

Dl dr. At. M. Măriencescu în pensiuie. Dl dr. At. M. Măriencescu, jude la tabla regască din Oradea-mare, membru al Academiei Române, după un serviciu îndelung pe terenul justiției, cerând regularea drepturilor sale la pensiuie, în 1 iulie c. a fost pensionat. Dsa se va mută după 15 iulie la Sibiu, ocupându-se de acuma înainte numai cu literatura.

Despărțământul Bistrița al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, după o pauză de câțiva ani, ș-a ținut adunarea generală în Bistrița la 24 iunie n. sub presidiul dlui dr. Ciuta ca director, notar dl dr. V. Onișor. S'a decis înființarea unei biblioteci populare pentru cercul despărțământului. Spre acest scop dl dr. Ciuta a dăruit 20 coroane, dl dr. Tripon 10. Comitetul nou s'a compus astfel: director dl Vasile Ranta jude la tribunal, membrii dnii Chiril Deac protopop, Simeon Monda protopresbiter, dr. Vas. Pahone avocat, notar dr. Victor Onișor. Delegați pentru adunarea generală de la Băile Herculane s'au ales dnii dr. A. Pop medic și dr. Ciuta adv.

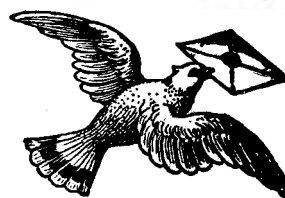
Despărțământul Beins al Asociațiunii. Comitetul despărțământului Beins publică concurs pentru doue premii de câte 25 coroane; unul se va da aceluia econom, care va dovedi cel mai frumos progres în horticultură, altul celei mai bune lucrări sau disertațiuni de conținut poporal. Pot concurge numai lo-

cuitoari de pe teritoriul despărțământului, cercurile administrative Beins, Vașcău, Ceica. Manuscrisurile sunt a se trimite până 'n 2 august la directorul despărțământului, dl Ant. Palladi preot în Fimiș.

Societatea culturală română din Bucovina, numită „Societate pentru cultura și literatura română în Bucovina”, ș-a ținut adunarea generală în Cernăuți la 11/24 iunie, sub presidiul dlui cons. Dion. cav. de Bejan, care în discursul de deschidere a constatat cu bucurie, că înaintarea poporului român din Bucovina a devenit astăzi parola zilei. Spre a promova aceasta înaintare, a propus ca biroul societății să se împartă în 4 secțiuni și anume: școlară, literară, economică și administrativă. Propunerea a deșteptat o viuă discuțiune și 'n cele din urmă s'a adoptat. Hotărîrea cea mai importantă a fost, de a înființa o „casă națională” pentru toți Românii din Bucovina, în care să se concentreze toate societățile române culturale din Cernăuți și demnă pentru represintarea cauzei române în fața lumii. În cauza aceasta s'a și convocat o adunare generală extraordinară pe 12 iulie n., a cărei ordine de zi este cumpărarea unei case naționale. E vorba să se cumpere otelul Weisz pe piața principală. Noul comitet s'a reconstruit astfel: cons. Dion. cav. de Bejan, president, dl dr. Alex. Hormuzachi vice-president, apoi dnii: Grigori Balan, dr. Vas. Gaina, dr. Iancu Balmoș, dr. Floria Lupul, Ioan Procopovici și Const. Popovici — membri în comitet. Pe lângă aceștia au fost aleși următorii: Atan. Predie, dr. Emilian Voituchi, dr. Teodor Tarnavski, Emilian Isopescul, Gavril Teleagă, Lazar Vicol, dr. Const. Hostiuc, dr. Eudoxiu Procopovici și Radu Sbiera.

Au murit: *Oprea Borceia*, paroc gr. or. în Seliște, la 11/30 iunie, în etate de 83 ani; — *George Nică Popa*, fruntaș în Satulung, la 15/28 iunie, în etate de 79 ani; — *Maria Petrovici* n. Feneșan, soția preotului gr. or. Terențiu Petrovici din Țela, la 27 iunie n., în etate de 37 ani.

Poșta redacției.

Paris. Mulțumirile noastre. Cât mai curând.

Bucău. Corectarea s'a putut încă face, fiind că ambele greșeli au fost în forma a doua încă netipărită. N'am putut înse reduce numărul de la 200 la 100, fiind deja tipărite 200. Diferența pretului e mică.

București. Strada Biserica Enii „Ioan Botezătorul” va începe în nr. viitor. Actul al doile nu ne face nici o pedecă la tipărire. Trimite restul.

Hero. A sosit. Îi vom face loc cât mai curând.

Budapesta. Nuvela ne-a făcut o plăcută surprindere. Am pus-o între cele ce se vor publica.

Coroiu. Prosa conține idei usate. Poesia încă nepublicată nu e potrivită pentru noi.

Grădiște. Și prosă și poesie! Salutări cordiale.

Focșani. Nu ne putem angaja să dăm în fiecare număr, nici să publicăm tot, căci unele nu merită, iar altele sunt obscene.

Avis abonanților nostri. Semestrul ianuarie-iunie se încheie cu numărul acesta. Rugăm pe abonanții nostri să-și înnoiască de timpuriu abonamentele, ca să nu se întrerupă expediarea. Numere de probă trimitem ori și cui, dar apoi nu expediam foaia decât numai acelor, cari o cer, răspundând abonamentul.